

osobne na-
čevaj bi moral odgovarjati
po drugih paragrafih, ki pre-
vedajajo mnogo večje kazni.
Svoji stupeni in ogabini
liv sovraštva in prezira li-
dr. Longo prav gotovo zabo-
li še z mnogo hujšimi izraz-
toda videlo se mu je, da ne-
ravno zelo sposoben govornik
kajti zamen je lokal mod-
liš besedi da bi dal do kon-
liš izrasta svoji neizmer-
mržnji.

Sledila sta govora obe
branilcev. Prvi - dr. Tone
- je obrazložil splošni p-
ložaj Beneške Slovenije
njenih prebivalcev.

(Nadaljevanje na 4. strani.)

VREME

Vremenska napoved za danes: Napovedujejo pretežno oblačno vreme s krajevnimi padavinami. — Včerašnja najvišja temperatura v Trstu je bila 14,9 stopinj; najnižja 9,0 stopinj.

PRIMORSKI DNEVNIK

Obramba Izidorja Predana do temelja zrušila umetno skonstruirano obtožnico

Ker noben novinar, ki je v oktobru lani podrobno poročal o premikih italijanskih čet ob meji, ni bil pozvan na odgovornost, lahko sklepamo, da je bil Izidor Predan obsojen, ker je Slovenec

(Nadaljevanje s 1. strani)

Branilec dr. Tončić je po zgodovinskem orisu teritorialne pripadnosti Beneške Slovenije takoj prešel na citiranje knjige odvetnika Karla Podrecca iz Cedadra «Slavia Italiana» iz l. 1884. Kako so bili Slovenci navezani na svoj jezik, kaže tudi dejstvo, da jih oglejski patriarh Paulino ni mogel pokristjaniti niti z darili, ki so jim jih prinesli latinski misijonarji. Šele ko so mednje prišli slovenski duhovniki, ki so pridigali evangelij v jeziku Cirila in Metoda, so sprejeli novo vero.

Pričakovani Benečani po letu 1886, ko so prišli pod Italijo, se niso izpolnili. Razočarali so se. O tem je sam Podrecca zapisal na strani 126, da so že od osnovnih sol dalje tožbo uvedli počevanje v italijanski. V St. Petru Slovence so ustanovili žensko učiteljske. «To je bila dobra stvar, nadaljuje Podrecca, vendar si dovolim opomniti, da se je zaradi neupoštevanja razvoja od znanega k neznanemu prišlo do odkritja, da slovenske učence, niso razumele učiteljice iz Toskane. Na čedarskem sodišču ni stalnega

slovenskega prevajalca, in če ga Slovenec zeli ga mora sam plačati. V preteklosti, in ne bojim se, da bi kdo to trditve izpodbil, so mu grozili z zaporom, ker se ni znal izraziti v italijanski.

Neki kraljevi komisar je imel za potrebno zahtevati od ministrstva posebna navodila, ker so se v njegovem okraju uporabljali katekizmi v slovensščini.

Ceprav pa je od leta 1884, ko se je zgodil ta primer, poteklo že 70 let in je zgodovina napravila precejšen napredek, Podrecca trditve ne gre težko govoriti o fašističnem preoblikovanju Predanove ožje domovine in ki je leta 1934 poslal slovenskim duhovnikom zahvalno spomenico, ker je on sam ukinil uporabo slovensčine v cerkvah.

Po padcu fašizma je prišla Italija, katere ministrski svet je 11. julija leta 1945 «ponovno najstarejši zakon, ki je bil v uporabi, ki ne govori o italijanski. Tega niso objavili italijanski trgovski - zasebne odnose, ampak tudi za javne skupščine, za bogoslužje in tisk, kakor

tudi za stike s političnimi, upravnimi in sodnimi oblastmi. V krajih, kjer prebivajo italijanske jezike, bodo zadržane javne sole in pouk v materinem jeziku».

Teorija in praksa

Tudi člena 3 in 6 nove ustave predvidevata poseben statut za jezikovne manjšine. Tako je v teoriji, na papirju.

Dejansko pa je položaj v pokrajini, o kateri govorimo, sledeč: nobene sole s slovenskim učnim jezikom, ampak je njegova uporaba prepovedana, slovenski jezik je bil izgnan ne samo iz javnih uradov, ampak celo iz cerkve, obdružuje se za protitalijana, kdor si upa zahtevati, naj se čisti ustave začne izvajati v praksi.

Nadalje je dr. Tončić poudaril, da država nima pravice zanikati svojim državljanom zahteve, da se spoštujejo njeni zakoni in to prav tako, kakor ima država pravico in dolžnost z vsemi legalnimi sredstvi ščititi svoje ustanove in svojo varnost. Država, ali kdor koli na

mejo nje, nima pravice obdolžiti obtoženega Predana protitalijanstva ali «plačevanja od tujcev samo zato, ker se postavlja za tolmaka zakonitih pravic svojega prebivalstva».

Pred zaključkom se je odvetnik dr. Tončić še enkrat spomnil Podrecca, in sicer v zvezi z obtožbo župana grške občine, to je tistega župana, ki je sam priznal pred sodniki, da je pismo, v katerem se Predan obtožuje protitalijanstva, samo podpisal, napisal pa ga je nekdo drug in citiral vedno iz iste knjige na strani 129, da je leta 1882 pred videmskim sodiščem neki župan takole opredeloval komandiranje občinskih tajnikov: «Slovenski občan je na svojega tajnika navezan kot tele na kравje vime», Dr. Tončić je dodal: «Sapiienti sat!».

Ob koncu je dr. Tončić dejal, da dejanje, zaradi katerega so tožili Predana, ni kaznivno. Dejanje bi bilo kaznivno, če bi pri njem neupravičeno našli dokumente, ki bi tuju lahko nudili vesti, ki bi morale biti tajne. V tem primeru pa ne gre niti za dokumente, niti za stvari, katere naj bi obtoženi imel neupravičeno pri sebi, ampak za časopisni članek. V njem niso bile navedene vse dnevnih dogodkov, ki naj bi ostale v tajnosti, ampak so bile namenjene za objavo.

Drugi zagovornik dr. Panizzo je zasedel svoj obrambni govor z ugotovitvijo, da bi lahko sedel na mestu obtoženega Predana tudi kak Italijan, ker so v tistih vročih oktobrskih dneh vsi govorili o premikih čet, o tankih in topovih, vendar to, kar je Predana spravilo v zapor ni spravilo v zapor toliko drugih Italijanov.

Potem je branilec obširno navajal, kaj vse so pisali razni drugi časopisi. Začel je pri «Messaggeru Venetu», ki je tiste dni zaporedoma objavljala članke, v katerih je zelo podrobno navajal razmisleke čet, tankov itd. Najbolj toliko-mentiran članek o položaju čet, o njihovi oborožitvi pa je objavil Giordano Cossetto v tržaškem «Giornale di Trieste» 22. oktobra. V tistem članku je na primer Cossetto pisal o razmislekih divizije «Ariete» o topovih kalibra 97, o ameriških tankih «Pattona», o belbelni njihovih jeklenih oklepov itd. In ni bil polkarnik pred sodišče!

«Če bi pri Predanu našli take podatke, potem bi ga obsodili najmanj na dosmrtno ječo, je vzkliznil branilec, kakor to zahtevajo ustrezni zakoni o vojaških tajnostih in o vohunstvu. Toda ne, Predana tožijo samo zato, ker je v članku, ki ga je poslal Primorskemu dnevniku, napisal, da so pod Klotičem trije ubogi tanki...».

Vse kar napravi Predan, vse je v korist Italije, in če obstaja le najmanjši sum, da reko stvar, potem je to že dokaz krivde. Odvetnik Panizzo je vzel v roke vse italijanske časopise, ki jih je imel na mizi in v katerih je bilo vse polno veliko bolj škodljivih vesti za italijansko vojaško «strategijo», kakor pa Predanove vesti, da so v Klotiču namešeni trije tanki, in zahteval, da je treba vse te vesti postaviti v pravi odnos in jim odmeriti težino, ki jim pripada.

Potem je zopet primerjal inkriminirani članek s pisanim milanske ilustrirane revije «Tempo», ki je objavila številne slike o premikih čet in reportaže, v katerih so italijanski častniki brez kakršnega koli namena, da bi blatili italijansko vojsko, zapisali, da je premalo pripravljena za dolgotrajno vojno. Toda teh častniških niso postavili pred sodišče kakor so Predana.

Ob zaključku je dr. Panizzo zahteval za Predana popolno oprostilo razsodbo, ker ni v nobenem pogledu kriv dejanja, zaradi katerega so ga postavili na zatožni klopi.

Pred posvetovanjem porotnega sodišča je zaprosil obtoženec Predan za besedo in dejal, naj sodišče se posebej upošteva, da nihe, ki je objavil članke o premikih čet ni bil pozvan na odgovornost, razen njega, ki je samo v neobjavljenem članku omenil tri tanke. Nato je hotel Predan odgovoriti javnemu tožniku na žalitve in na tožilčev primerjavo sodstva v coni B in Jugoslavijo, česar pa mu predsednik ni dovolil, s čimer je dokazal neverjetno pripravnost, kajti strupeni državni

pravdnik je brez sleherne pripombe predsednika nemoteno izlival svojo mržnjo do Slovencev in do Predana.

Tako se izvaja danes v Italiji v sodni dvorani na veliko napisano geslo: «Zakon je enak za vse». Ironija, ki jo beneški Slovenci doživljajo že skoro sto let.

Kakšen je nauk procesa? Tripolnarna razprava je dokazala, da je Predan popolnoma nedolžen in da se za krivino obsodbo skriva samo in edino le sovražstvo, ki so ga šovinistično-fašistični presiljalci našega ljudstva usmerili proti njemu kot enemu izmed najhobenejših Slovencev v Beniciji.

Sedaj je Predan že med svojimi ljudmi, na svobodi. Na prejšnje naš iskreno zdravo željo, da bi kmalu zopet nadaljeval z delom, ki ga je prekinil v oktobru.

KONFERENCA TINIGLIA, BIVŠEGA ODBORNIKA IRI-FIM-COGNE

Odgovornost IRI-FIM-COGNE za odpuste v ladjedelnicah

Samo nacionalizacija osnovne industrije in neposredno nadzorstvo vlade lahko prepreči še hujšo krizo v ladjedelnicah

Prav v času največje krize, ki je poleg drugih italijanskih ladjedelnic, ki spadajo IRI-FIM-COGNE, zajela tudi Združene jadranske ladjedelnice v Trzinu, je v istem mestu in v četrtek zvečer tudi v Gorici predaval precej številnemu občinstvu bivši član upravnega odbora zgoraj omenjenih ustanov Antonio Torriglio. Ustanove IRI-FIM-COGNE, v katerih sodeluje država v precejšnjem obsegu, imajo po Italiji številne bazične industrije, ki dosega jo marsikateri industrijski sektorju več kot polovico državne proizvodnje. Predvsem je ladjedelniški sektor tisti, kjer imajo zgoraj omenjene ustanove 80% svojega deleža, kar zelo vpliva na celotno državo. Toda te ogromne vzostne bodisi za samo italijansko industrijo bodisi za zaposlitev številne delavske sile v Italiji se vodstvo italijanske države ne zaveda.

Doslej se je zanimalo bolj za čisto upravna dela ustanov IRI-FIM-COGNE kot pa za program proizvodnje številnih bazičnih industrij, ki so pod omenjenimi ustanovami. Eden izmed dokazov je tudi ameriška pomoč, ki je bila dana IRI-FIM-COGNE v najmanjšem obsegu, medtem ko je FIAT prejela preveč te pomoči. Isto velja tudi za ostale industrijske monopole, IRI-FIM-COGNE s svojimi industrijami je bila vedno sama preizkusni kamen za nekatere vrste proizvodnje, katero italijanski kapitalisti niso hoteli preizkusiti na svoji koži, marveč na državni oziroma ljudski imovini.

Kako malo so se vladajoči krogi zanimali za organizacijo in vzpostavitev bazične industrije IRI-FIM-COGNE, kažejo tudi številke o odpustih: po vojni je bilo odpusteno 70.000 delavcev. Namesto da bi se iskal način, kako izboljšati proizvodnjo teh industrij, predvsem ladjedelniške, so razni upravni voditelji po navodilih zainteresiranih ministrstev delali načrte za zručenje raznih italijanskih podjetij, kar naj bi po mnenju jetli, kar naj bi po mnenju jetli ljudje prineslo proizvodni oziroma povečanje proizvodnje, pa je konec koncev prišlo do ukinitve obratovanja in številne odpuste, ki jih gornje številke jasno kažejo.

Največji dokaz za ladjedelnico S. Giorgio v Genovi, kjer se je število 8.700 zaposlenih v teh dneh znižalo na 1.800 delavcev, ki pa so ostali brez večjih del, kajti v doki je novske ladjedelnice raste že travo. Isto se dogaja tudi drugje, in je po mnenju govorodnika bila tržiška ladjedelnica CRDA deležna največje proizvodnje v primeru z drugimi ladjedelnicami IRI-FIM-COGNE.

Govornik je zatem poudaril, da bi bil edini izhod iz krize, katero preživljajo omenjene industrije, odobritev zakonskega osnutka Rovella - Marini, ker bi se s tem bazične industrije IRI-FIM-COGNE

Program prireditve v Sovodnjah

DANES 8. MAJA OB 20. URI PLES.

JUTRI 9. MAJA OB 16. URI:

1. pevski koncert;
2. veseloigra «Tisočak v telovniku», igra dramska skupina iz Steverjana;
3. po končani prireditvi ples do polnoči.

Preskrbljeno bo za dobro kapljico in okreplilo, kakor tudi za shrambo koles in drugih vozil.

Obdaritev nagrajencev odgodena na 23. maj

Kakor je bilo prvotno rečeno je Trgovska zbornica v Gorici dolžila, da bo v nedeljo 9. maja slovesnost z obdarovanjem delavcev, ki so bili izbrani od posebne komisije izmed številnih udeležencev natečaja, ki ga je razpisala Trgovska zbornica. Trgovska zbornica je o izidih natečaja poročala podtajništvu ministrstva za industrijo in trgovino in je na to odgovoril podtajnik Quarellio, ki je izrazil željo, da bi omenjeni slavnostni prireditvi. V ta namen je odbor Trgovske zbornice sklenil odgoditi slovesnost, ki bo v nedeljo 23. maja v istem prostoru in ob isti uri kot je bilo javljeno.

Deček padel z voza

Včeraj popoldne ob 15.30 je rešilni avto Zelenega križa odpeljal v bolnico Brigata Pavia 11-letnega dečka Roberta Colombo iz Campagnuzze št. 8. Deček je bil na nekem kmečkem vozu, s katerega je po nesreči padel ter se precej globoko urezal v desno nogo. Ozdravel bo v nekaj dneh.

SOZALJE ŽUPANA

Goriški župan je poslal v imenu prebivalstva goriške občine družinam rudarjev, ki so bile prizadete zaradi grozne rudniške nesreče v Riboliju, sožalno brzojavko.

Opozorjamo vas na sledeče oddaje: Jug. cona Trsta: 21.30: Izbrano cvetje z domače grde. — Trst II.: 16.30: Zbor silvan Cankar. — Trst I.: 13.25: Italijanske pesmi. — Slovenija: 12.30: Edvard Grieg: Koncert za klavir in orkester v a-molu op. 16.

Kino na Opččinah

predvaja danes film:

"Podnarednik Bum"

V glavni vlogi: Virginia Mayo, Burt Lancaster

Veliko izbiro konfekcij po resnično nizkih cenah vam nudi

Kaliger

Športne srjace z dolgimi rokavi iz pravega bombaža od 1.350 lir dalje
Moderne letne hlače . . . za 1.950 lir
Moške kompletne obleke . za 3.950 lir
Interlocs polovičnimi rokavi v vseh barvah . . . za 590 lir
Za veslače imamo veliko izbiro hlač in nogavic
Ameriške originalne modre hlače (gin) z belim šivom.
Bogata izbira športnih jopičev

Kaliger, Trst, Ul. Timeus št. 3 (nova hiša)

destavljena iz najboljšega materiala
Izdelana po najnovejših tehniških odkritjih
Izbrana eleganca modelov
Cene ugodne
Popolno jamstvo za 5 let
Zahtevajte jo pri svojem urarju!

Poletni izpili na tržaški univerzi

Rok za predložitve prošnje za sprejem k izpitu v letnem roku 1953-54 na tržaški univerzi je od 8. do 21. maja. 25. t. m. pa zapade rok za predložitve prošnje za sprejem k diplomskemu izpitu.

DEZURNA LEKARNA:

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Alesani, Ul. Carducci 12 - tel. 22-68.

KINO

CORSO. 17: «Crni prestoli», barvni film. B. Lanchaster. VERDI. 16: «Med iz Damascusa», barvni film. R. Hudson. CENTRALE. 17: «Tripoli, kraj lubežnosti», barvni film. A. Sordi. VITTORIA. 17: «Oncasceana», W. Vitale in A. Farnese. MODERNO. 17: «Heroj sem jaz», R. Rascel. KINO. STANDREZ. 20.30: «Mati se ne vrne več», B. Jenkin in J. Droig.

Huda nesreča v Ločniku

V četrtek zvečer se je v Ločniku dogodila huda prometna nesreča, katere žrtev je bil 37-letni mizar Arrigo Romanzin iz Ločnika, Ul. Udine št. 44. Bilo je nekaj pred

KINO V NABREŽINI

predvaja danes v soboto ob 20.30 uri in jutri v nedeljo ob 16. in 20.30 zanimivi slovenski film

„VESNA“

Ne zamudite prilike ter si oglejte najnovejši slovenski film.

ZASTOPNIK IN GLAVNA ZALOGA
ZADR. KONZORCIJ TRGOVCV Z JESTVINAMI
TRST - UL. Valdirivo 3, tel. 350-34

Jugoslovanska reprezentanca, ki je konec marca nastopila v Atenah proti Grčiji. (Od leve proti desni): Čajkovski, Stojanović, Horvat, Zebec, Stanković, Milutinović, Zekano, Mitic, Rajkov, Veselinović, Bošković. Jugoslovani so tesno zmagali (1:0). Od teh so sedaj poškodovani Čajkovski, Horvat, Zebec, Rajkov.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANCISKA št. 30 — Telefonska številka 37-338 — OGLASE: od 8. do 12.30 in od 15. do 18. — Tel. 37-338 — Cene oglasov: Za vsak mm visline v širini 1 stolpca trgovski 60 finančno upravni 100, omaritve 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25. din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružni. Gorica Ul. S. Pellico 1-11. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROCNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir, Fed. ljud. repub. Jugoslavije: Izvod 20, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za FLRJ: Agencija demokratičnega inozem. tiska, Dr. zalozba Slovenije, Ljubljana. Stritarjeva 3-1, tel. 21-928 tek. račun pri Narodni banki v Ljubljani 606. — 7 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. 202. Trst